

Position paper namens Vattenfall ten behoeve van het rondetafelgesprek 'een betaalbare energierekening voor huishoudens' op 9 april 2025 in de Tweede Kamer

De energierekening is voor huishoudens een flinke kostenpost. Ook nu de energieprijzen minder extreem zijn dan tijdens de energiecrisis, liggen de prijzen nog steeds een stuk hoger dan daarvoor. Dit heeft effect op de portemonnee van een brede groep huishoudens, veel breder dan alleen de groep met energiearmoede. Schommelingen op de energiemarkt raken alle huishoudens.

De hoogte van de energierekening wordt bepaald door drie onderdelen: leveringskosten, netbeheerkosten en overheidsheffingen. De hoogte van de leveringskosten wordt mede bepaald door de ontwikkelingen op de groothandelsmarkt. Vanuit Vattenfall zetten wij ons in om de leveringskosten van energie zo laag mogelijk te houden en helpen we klanten met inzicht, energiebesparing en efficiënte energieoplossingen. Meer dan de helft van de gemiddelde energierekening bestaat uit netbeheerkosten en overheidsheffingen (energiebelasting en btw). De verwachting is dat de netbeheerkosten de komende jaren stijgen als gevolg van de noodzakelijke, omvangrijke netinvesteringen. Daarnaast kan overheidsbeleid ook leiden tot hogere energielasten.

Uit een recent gehouden marktonderzoek¹, door onderzoeksbureau Markteffect in opdracht van Vattenfall, blijkt dat zeven op de tien huishoudens zich zorgen maken over hun energielasten. Driekwart verwacht een stijging van de energierekening binnen vijf jaar, en één op de vijf ligt nu al soms wakker van de hoge kosten. Oplossingen die worden genoemd om de rekening betaalbaar te houden zijn vooral het verlagen van de energiebelasting, de netbeheerkosten, en het verduurzamen van woningen.

Tijdens het rondetafelgesprek over een betaalbare energierekening staat de vraag centraal: hoe kan de energierekening worden verlaagd? Hieronder schetsen we vijf oplossingsrichtingen die de energierekening voor huishoudens verlagen.

In dit paper laten we de betaalbaarheid van stadswarmte buiten beschouwing, aangezien dit belangrijke onderwerp een plek moet krijgen in de Wet collectieve warmte.

1. Verminder de afhankelijkheid van aardgas door verduurzaming, elektrificatie en energiebesparing

Het grootste risico voor huishoudens is de afhankelijkheid van gas en de bijbehorende prijschommelingen. Dit leidt tot grote onzekerheid over de hoogte van de energierekening. Geopolitieke factoren, zoals de afname van het gebruik van Russisch gas sinds het conflict in Oekraïne, hebben een significante invloed op de gasprijzen. Hoewel eind 2025 extra LNG naar de Europese markt wordt verwacht, kunnen nieuwe geopolitieke ontwikkelingen de gasprijs opnieuw doen stijgen. Overheidsmaatregelen om te verduurzamen en de CO₂-uitstoot te beperken (zoals de bijmengverplichting groen gas en ETS-2) hebben directe gevolgen voor 80% van de huishoudens die gebruikmaken van gas. De meest effectieve manier om beschermd te zijn tegen deze volatiliteit, is door het gasverbruik te verminderen. Dit kan worden bereikt door verduurzaming, elektrificatie en energiebesparing.

2. Houd de netbeheerkosten betaalbaar

De netbeheerkosten zullen de komende decennia fors stijgen door investeringen in het elektriciteitsnet, noodzakelijk voor de energietransitie. Volgens het IBO betekent dit een stijging van de netbeheerkosten voor elektriciteit voor een gemiddeld huishouden van € 358,- in 2024, naar € 546,- in 2030 en € 948,- in 2040 (excl. btw). Deze toekomstige investeringen worden in dat geval volledig bekostigd door de huidige gebruikers, wat door Vattenfall als ongewenst wordt beschouwd. De benodigde netinvesteringen zijn vergelijkbaar met grote projecten zoals het gasnetwerk in de jaren '60 of de Deltawerken, en moeten over een langere periode worden gespreid. Hiertoe geeft het IBO verschillende oplossingen.

¹ Markteffect, *Onderzoek betaalbaarheid energierekening* (maart 2025)

3. Verlaag de energiebelasting op elektriciteit naar nul euro

Momenteel is voor veel mensen de investering in elektrificatie te hoog. De jaarlijkse besparing op de energierekening weegt niet op tegen de investering; de terugverdientijd is veelal ruim boven de 10 jaar, bijvoorbeeld voor een warmtepomp. De jaarlijkse besparing wordt groter naarmate het verschil tussen de gasprijs en de elektriciteitsprijs (incl. belasting en btw) groeit. Om het verschil tussen de gasprijs en elektriciteitsprijs te vergroten (en daarmee de investering aantrekkelijker te maken), stellen wij voor om de energiebelasting op elektriciteit te verlagen naar nul euro. Dit voorstel sluit aan bij de Europese Energy Taxation Directive en het Affordable Energy Action Plan.

Het verlagen van de energiebelasting beïnvloedt vanzelfsprekend ook de belastinginkomsten voor de overheid. We hebben gezocht naar een route die de inkomstdaling voor de overheid beperkt, niet nadelig is voor huishoudens die niet elektrificeren, én de investering in elektrificatie nog aantrekkelijker maakt door. Dit kan gerealiseerd worden door naast de verlaging van de energiebelasting op elektriciteit naar € 0,-, de energiebelasting op gas met € 0,40 te verhogen en de heffingskorting met € 150,- te verhogen. Hiermee blijft de impact voor de schatkist beperkt tot- €0,5 miljard per jaar. Een gemiddeld huishouden met een cv-ketel gaat er ongeveer € 50,- per jaar op vooruit en de terugverdientijd van een warmtepomp verbetert met circa 8 jaar.

4. Stimuleer elektrificatie en gebruik van eigen opwek d.m.v. (extra) subsidie

Huishoudens hebben hun energieverbruik al verminderd met gedragsaanpassing en maatregelen. Om verdere afhankelijkheid van gas en prijschommelingen te verminderen, zijn grotere investeringen nodig. Isolatie is een goede stap, maar de grootste gasreductie ontstaat bij vervanging van de cv-ketel door een (all-electric ready) warmtepomp. Deze investering is vaak te groot voor huishoudens, ondanks de lagere energielasten daarna. Terugverdientijden liggen vaak boven 10-15 jaar, afhankelijk van het oorspronkelijke gasverbruik. Huishoudens vertrouwen niet op consistent overheidsbeleid en zijn terughoudend om grote investeringen te doen vanwege wisselende beleid, belastingen en subsidies. De initiële investering moet worden verlaagd door extra subsidie. Bijna een derde van de consumenten geeft in het marktonderzoek aan dat verhoging van de subsidie hen sneller zou laten kiezen voor een (hybride) warmtepomp. Het is dan ook ongewenst dat het ISDE-budget wordt verlaagd met ingang van 2026.

De energierekening voor eigenaren van zonnepanelen wordt beïnvloed door het afschaffen van de salderingsregeling in 2027. Huishoudens met zonnepanelen kunnen hun energierekening verlagen door meer van de zelf opgewekte zonnestroom te verbruiken. Met een opslag - bijvoorbeeld de zonnestroomboiler - kunnen klanten fors meer van hun eigen opgewekte zonne-energie zelf gebruiken én besparen op het gas- en/of warmteverbruik. Daarnaast kan de zonnestroomboiler een opmaat zijn naar een warmtepomp en werkt dus drempelverlagend én transitiebevorderend. Een subsidie op dergelijke vormen van opslag maakt de aanschaf aantrekkelijker.

5. Start per 2026 een publiek gefinancierd Energiefonds voor kwetsbare huishoudens - tijdelijke inkomensondersteuning én verduurzamingsmaatregelen

Kwetsbare huishoudens moeten extra geholpen worden om een structureel betaalbare energierekening te krijgen. De afgelopen jaren zijn tal van compenserende maatregelen getroffen om huishoudens te helpen om de hogere energierekening te betalen. Voor de huishoudens met een hoge energierekening en een laag inkomen is er in 2023, 2024, en in 2025 het Tijdelijk Noodfonds Energie beschikbaar gekomen, mede op initiatief van Vattenfall. Maar kwetsbare huishoudens zijn structureel niet geholpen met alleen inkomensondersteuning. Komende jaren is er daarom een publiek gefinancierd Energiefonds nodig – dat deels bekostigd moet worden door het Social Climate Fund – waarmee zowel inkomensondersteuning als verduurzamingsmaatregelen worden bekostigd. Het investeren in verduurzamen van woningen maakt de huishoudens minder kwetsbaar en zorgt dat ze een structureel betaalbare energierekening krijgen.

Tot slot willen we benadrukken dat de invoering van het zogenaamde invoedingstarief (ook wel producententarief) mogelijk leidt tot hogere kosten voor zowel huishoudens als bedrijven. Dit blijkt uit verschillende scenario's onderzocht door CE Delft i.o.v. de ACM. We vragen ons dan ook af waarom de ACM dit invoedingstarief overweegt. Hoewel de netkosten dalen, blijven de energieprijzen minimaal gelijk of stijgen zelfs. Het zal ook de uitrol van hernieuwbare energie vertragen.